

ZSIRAI MIKLÓS DR. 1947–48. TANÉVI
BÖLCSESZETTUDOMÁNYKARI DÉKÁN
TANÉVET MEGNYÍTÓ BESZÉDE

Tisztelt Egyetemi Közgyűlés!

Kedves Egyetemi Ifjúság!

Egyetemünk ősi hagyománya szerint nekem, mint a rektoradó kar dékánjának jutott az a megtisztelő feladat, hogy a tanév küszöbén üdvözljem Egyetemünk hallgatóit, figyelmeztetve őket azokra a tennivalókra, amelyek egyéni boldogulásukat biztosítják, egyúttal a közösség üdvét is szolgálják.

Amikor az ősi Itáliában itt-ott elszaporodott a népesség, a vének összegyűjtötték és hódító rajokba verve világgá bocsátották az ifjúságot, az úgynevezett *ver sacrum*-ot, a „szent tavaszt“. Önök, kedves ifjak, a magyar élet *ver sacrum*-a, amely új hont, külön életet hivatott alapítani, bár nem távoli tájakra telepedve át, hanem itthon, az ősi rögökön maradva. A világért sem akarom azt mondani, hogy mindennünk hasznavehetetlenné omlott össze, hogy semmi értékünk nem maradt! Igenis vannak megszentelt emlékeink, nemes anyagból faragott sarokköveink, egészséges gerendáink. Ezeket föl lehet, föl kell használnunk, amikor új hajlékunk rakásához fogunk.

A demokratikus társadalmi rend kiépítése mindnyájunk kötelessége, de a munka oroszlánrésze Önökre vár, kedves ifjak, akik most fordulnak be életük, életünk egyik legjelentősebb szakába, Önökre, akik egy finn szólásmondás szerint a kikeletet hordják keblükben. Meg vagyok győződve, hogy nem

húzódóznak az osztályrészükül jutott történelmi jelentőségű munka elvégzésétől és külső kényszer nélkül, önkéntes lelkesedéssel vállalják a nehéz feladatokat.

Mi lesz a dolguk? Munka! Mi lesz a munkájuk?
Tanulás! Hiszem, hogy hivatástudattól sarkalva, nemes becsvágytól fűtve léptek be sorainkba és a szabadon választott munkát soha nem érzik majd küszködésnek, gyötremnek, kínszenvedésnek — annak ellenére sem, hogy *ez* a szó ősi etimológiai jelentése —, hanem a magasrendűség kiváltságának, gyönyörűséges hivatásának. Tanulnak, művelődnek, nevelik önmagukat, hogy majdan mint kitűnő képzettségű papok, jogászok, orvosok vagy nevelők méltóan megállhassák helyüket.

Tagadhatatlan, hogy a szakképzettség egymagában még nem elég a lelki üdvösségre, de szakképzettség nélkül nem lehet sem agyműtétet végezni, sem emberi lelket formálni, még csak egy motorbiciklit sem vezetni. Tanácsos ezt megszívlelniük azoknak, akik pl. a teremő leleményességet, vagy mondjuk a demokratikus megbízhatóságot minden értéken felül álló emberi erénynek értékelik és minden képzettséget, gyakorlottságot, készséget pótló égi adományként kívánják érvényesíteni.

Nem vállalkozhatom itt arra, hogy sorra kitérjek az egyetemi tanulmányok, a pályára készülés sok-sok vonatkozására, a vallásos és a hazafias érzésnek, a testi és szellemi életrend biológiai alapjának, a *mens sana in corpore sano* igazságának, a tanulás leginkább célravezető módozatainak, titkainak, a tanár és tanuló egymáshoz való viszonyának stb. fejtegetésére, márcsak azért sem, mert ezekről a kérdésekről nálamnál sokkal bölcsebben nyilatkoztak tanév-nyitó beszédet mondó nagyhírű elődeim. Hadd utaljak inkább néhány csak újabban időszerűvé vált kérdésre, egy-két kedvező, vagy kedvezőtlen fejlődési tünetre, megszívlelendő irányelvre.

Jogosan háborgunk pl. azon a fonákságon, hogy a szegény munkás és a kisparaszti tömegek gyermekei a legutóbbi évekig sajnálatosan el voltak zárva a felsőbb művelődés lehetőségeitől. Minden szónál ékeesebben szólnak a Földes-féle statisztikai adatok, amelyek tanúsága szerint az ország lakosságának 35%-nyi szegény parasztságából mindössze 1.5%, az

ország lakosságának 21.4%-nyi ipari munkásságából is csak 3.9% jutott egyetemre, főiskolákra, viszont az őslakosság 26.8%-ra rúgó polgári értelmiségi osztálya 83.3%-kal volt főiskoláinkon képviselve. Az ilyenszerű önesonkításos monopóliumok abszurduma a budapesti Középiskolai Tanárképző Intézet tagjainak statisztikai vizsgálata szerint félévről-félévre enyhül. Bizony még jócskán távol vagyunk azért a kiegyenlítetttség egészséges állapotától, de észrevehetően közelünk ahhoz a természetes követelményhez, hogy a magasabb fokú iskolázottságban és közéleti érvényesülésben egyesegyedül a rátermettség, a tehetség legyen választóvíz. A magyarságnak ezt a sorsdöntő lépését a népi kollégiumok mélyről buzgó mozgalma lendítette helyes irányba, s a szervezők lelkes és energikus munkáját látva joggal remélhetjük a közeli teljes sikert. Már csak az van hátra, hogy a társadalom és az állam biztosítsa a többszörösen megígért anyagi alapokat is, hogy továbbá a népi kollégiumokban a fészekrakásnak és a betevő falat biztosításának elemi gondjai után a szaktanulmányokra essék a hangsúly. Minő távlat: az ország minden tehetséges fiú- és leánygyermeké hozzájut az őt *tehetsége* alapján megillető iskolához, az iskolában a minden anyagi gondtól független önépítkezés, szellemi töltekezés jogához és kötelességéhez! Nem nyughatunk, míg el nem érjük ezt a pedagógiai egyenlőség-eszményt! Addig is harcolnunk kell a hozzáférhetetlen vagy megfizethetetlen tankönyvek, segédeszközök előteremtéséért, a szegénység következtében egyre aggasztóbban terjedő mezei jogászság, mezei filozopterség rákfenéje ellen, a vizsgai színvonal emelése, a diák-becsületérzés fokozása érdekében, úgyszintén a köztisztviselői pályák erkölcsi meg anyagi megbeesülésének biztosításaért, különben az a veszély fenyeget bennünk, hogy ifjúságunk józanul számító elemei kiábrándultan hátat fordítanak az általában holtig tartó nyomorúságot jelentő értelmiségi pályáknak. A társadalom és az állam nem tűrheti ezt a vérlázító rablógazdálkodást, ezt a tékozló zsugoriságot. Az ifjúság meg lehet győződve, hogy harcában vele tartunk, nem mi értünk magunkért, hanem Önökért, fiainkért, leányainkért, a magyar jövőért. A jövő nem a távozni készülőké, hanem a frissen érkezőké.

De ne kalandozzunk el ilyen messzire!

Régen, a doktorráavatáskor ez az intelem szokott elhangzani: *Libros consule ut ab aliis discas, qui ante nos cogitarunt, claude, ut ipse cogites!* Hallgassák meg mások véleményét, szívleljék meg elődeik tanítását, de mindent kellő kritikával fogadjanak. Kritika nélkül lehetnek kitűnő diákok, de sohasem lesznek önálló emberek, még kevésbbé alkotó tudósok. Tekintsenek a szaktanulmányok aránylag szűk celláin túlra is, szerezzenek általános műveltséget is, hogy az alkotó munka készségét elsajátítva saját lábukon is meg tudjanak állni, hogy saját megállapításokkal, eredményekkel bővíthessék, aktivizálhassák az egyetemről magukkal vitt ismeretpoggyászt.

Soha ne felejtsek el, hogy emberi közösségben élnek, s ezért életük minden mozzanatát iparkodjanak a közösség érdekeivel összhangba hozni. Fegyelmezett munkában tömörülve, észszerűen szervezkedve, mindig az erkölcs alapján állva harcoljanak, hisz a ma és a holnap nem ígér tejjel-mézzel folyó békés kánaánt, hanem kemény munkát, vasfegyelmet követel. Harcoljanak tudóshoz méltóan a kultúra, a humanizmus, a szabadság eszményeiért! Ne legyenek rabszolgák, de rabszolgatartók se!

Én mindig úgy éreztem, bizonyára Önök is úgy érzik majd, hogy az egyetemen és az egyetem után végzett tanulmányok közben elsajátított ismeretek nemcsak gyakorlati életcéljaink elérését, konkrét tudományos feladatok megoldását mozdítják elő, hanem a legnemesebb öröm és a tökéletesedés forrásai is. Kívánom, jussanak el erre a magaslatra, hogy önmagukban megtalálják majd a sors viszontagságai, az élet megpróbáltatásai ellen védő pajzsot: *állás, vagyon, dicsőség, egészség veszendőbe mehet, de az igazi műveltség vigasztól, bátorító derűjétől sem emberi, sem természeti csapás meg nem foszthat bennünket.*

Ezzel Egyetemünk 1947/48. tanévét megnyitom.

Kiadásért felelős: Németh Gyula.

48.500. — Egyetemi Nyomda, Budapest, (F.: Tirai Richárd.)